

А.В. Васильєв,
к. т. н., професор
В.Д. Картуша,
к ф.-м. н., доцент
О.В. Купенко,
к. пед. н.,
lena@kpm.sumdu.edu.ua
В.О. Любчак,
к ф.-м. н., доцент

Сумській державний університет, м. Суми

ДОСВІД ВПРОВАДЖЕННЯ ДИСТАНЦІЙНОЇ ФОРМИ НАВЧАННЯ В СУМСЬКОМУ ДЕРЖАВНОМУ УНІВЕРСИТЕТІ

Починаючи з 2002-2003 навчального року в Сумському державному університеті впроваджується експериментальна програма з дистанційної форми навчання. Програма реалізується в рамках заочного факультету, розрахована на 8 років і стосується підготовки бакалаврів за напрямками „Економіка і підприємництво”, „Прикладна математика”, „Інженерна механіка”.

Гіпотеза експериментальної програми: використання у навчальному процесі університету комп'ютерних засобів навчання забезпечить підвищення результатів навчальної діяльності студентів, які позбавлені можливості регулярним чином особисто відвідувати університет, а також студентів денного та заочного відділень за таких умов:

- організація навчання як завершеного психолого-педагогічного процесу;
- розподіл усіх видів навчальної роботи студентів вищого навчального закладу на репродуктивні, евристичні та творчі;

- автоматизація комп'ютерними засобами навчання репродуктивних і частково евристичних видів навчальної діяльності з обов'язковим забезпеченням оперативного зворотного зв'язку про результати діяльності, а також, за необхідністю, можливості самокорекції результатів діяльності студентами;

- створення для викладачів резерву часу для організації та проведення евристичних та творчих видів пізнавальної діяльності студентів.

Мета експериментальної програми – теоретично обґрунтувати, виконати дидактичне проектування, програмно реалізувати та експериментально випробувати цілісний комплекс комп'ютеризованих дистанційних курсів, що забезпечить підвищення якості освітніх послуг для осіб, які позбавлені можливості регулярним чином особисто відвідувати заклад освіти, а також сприятиме індивідуалізації пізнавальної діяльності студентів денного та заочного відділень університету.

Завдання експериментальної програми:

- уточнити для університетських дисциплін природничо-математичного циклу педагогічні технології дистанційного навчання з комп'ютерною підтримкою, спрямовані на індивідуалізацію та активізацію пізнавальної діяльності студентів;

- розробити цілісний комплекс дистанційних курсів з комп'ютерною підтримкою для освітніх програм підготовки бакалаврів за напрямками “Економіка і підприємництво”, “Прикладна математика”, “Інженерна механіка”;

- враховуючи тенденції зниження кількості аудиторних годин у заочній формі навчання, забезпечити за допомогою комп'ютерних засобів оперативну, цілеспрямовану взаємодію викладачів та студентів, позбавлених можливості регулярним чином особисто відвідувати університет;

- експериментально перевірити ефективність розробленого комплексу дистанційних курсів для індивідуалізації пізнавальної

діяльності та підвищення пізнавальної активності студентів університету;

- програмно реалізувати "Електронний деканат" для управління навчальною діяльністю студентів за дистанційною формою;

- дослідити можливості використання методичних матеріалів на електронних носіях для підвищення якості навчального процесу денного та заочного відділень університету.

Впровадження експериментальної програми передбачається етапами до 2009 року.

Навчальна діяльність за дистанційною формою організується таким чином. Студент отримує доступ до серверу дистанційного навчання (<http://dl.sumdu.edu.ua/>), на якому викладені матеріали навчальних курсів, та докладні друквані інструкції з кожної дисципліни.

Навчальна діяльність за дистанційною формою організується таким чином. Студент отримує доступ до серверу дистанційного навчання (dl.sumdu.edu.ua), на якому викладені матеріали навчальних курсів, та докладні друквані інструкції з кожної дисципліни.

Фізичне місце знаходження студента протягом навчального року не має значення.

Орієнтуючись за переліком навчальних дисциплін на навчальні плани заочного факультету, завдяки використанню електронної форми представлення матеріалу викладач має змогу надати студенту повний обсягом навчально-методичних матеріалів, передбачених змістом тієї чи іншої дисципліни, орієнтуючись на години, передбачені на вивчення даної дисципліни навчальними планами денного відділення. Це, на нашу думку, сприяє підвищенню якості навчальних досягнень тих, хто навчається.

Навчання здійснюється шляхом вивчення дисциплін за допомогою комп'ютерних та телекомунікаційних засобів і особистого складання в університеті заліків, екзаменів та

проходження інших форм підсумкового контролю, передбачених навчальним планом.

Лекційні, практичні, семінарські заняття під час навчання за дистанційною формою замінюються такими організаційними формами:

- самостійна робота за лекційними матеріалами на електронних носіях;
- самостійна робота з навчальними програмами;
- колективні дискусії за допомогою комп'ютерної мережі;
- консультації викладачів засобами електронної пошти;
- звіти засобами електронної пошти викладачу про поточні етапи навчання.

Організація поточного контролю проводиться таким чином:

- залежно від структурної побудови навчального курсу, за рішенням кафедри, контрольне тестування проводиться як за окремими розділами та темами, після якого студенту надається можливість подальшого вивчення курсу, так і в цілому за курсом, як підсумкове контрольне тестування;
- контрольні роботи виконуються в електронному вигляді та передаються в навчальні підрозділи за допомогою E-mail;
- лабораторні роботи при дистанційному навчанні, як правило, замінюються практичними роботами або виконуються за допомогою комп'ютерного моделювання технологічного процесу, в разі необхідності виконання лабораторної роботи в реальних умовах вона виконується під час екзаменаційної сесії на лабораторній базі СумДУ або його структурних підрозділів.

Сесійний контроль проводиться один раз на рік в червні місяці. Для допуску до складання сесії студент має протягом року виконати весь обсяг навчальних робіт з усіх дисциплін. У цьому разі йому надсилається виклик на сесію (електронна та друкована форма).

Заліково-екзаменаційна сесія відбувається у ході особистої зустрічі екзаменатора та студента на базі Сумського держуніверситету або його структурних підрозділів. Місце складання сесії визначається деканатом, але студент може

висловити своє бажання звітувати в іншому структурному підрозділі університету.

СумДУ має всі необхідні умови для підготовки висококваліфікованих фахівців за дистанційною формою навчання: п'ятирічний організаційний та методичний досвід роботи в цьому напрямку, напрацювання в теоретичній та практичній сферах, необхідну матеріальну базу. У січні 2002 року створено лабораторію дистанційного навчання, яке й координує роботи щодо впровадження представленої експериментальної програми. До взаємодії з лабораторією і реалізації експериментальної програми впровадження дистанційної форми навчання залучено 17 кафедр університету. На сьогодні створено 23 комплекти гіпертекстових лекційних матеріалів, база даних тестів складає 4 600 тестових завдань, розроблено понад 50 інтерактивних навчальних моделей. Всі ці матеріали на електронних носіях дозволяють переглянути та змінити функції викладача у навчальному процесі, перетворивши його з транслятора інформації на співавтора, консультанта та експерта в активній та цілеспрямованій пізнавальній діяльності студентів. До того ж ці електронні засоби навчання сприяють індивідуалізації в організації навчального процесу.

В університеті розробляється пілотна програма оплати труда викладачів, які залучені до реалізації дистанційної форми навчання.

Вже сьогодні в рамках впровадження на заочному факультеті СумДУ експериментальної програми з дистанційного навчання навчаються 15 студентів, 9 з них навчаються за межами області, а двоє за межами держави. Студенти досить позитивно відгукуються щодо нової форми отримання вищої освіти, що дає нам можливість сподіватися на подальше розширення кількості осіб, які обирають саме дистанційну форму навчання.